

УДК 371.13:80

Кузнецова І.О., Миколаївський державний університет ім. В.О.Сухомлинського

Кузнецова Ірина Олександрівна – здобувач кафедри освітніх технологій МДУ ім. В.О.Сухомлинського

“Підготовка майбутніх вчителів-філологів до проектної діяльності: теоретичний аспект”

У статті розглядається сутність поняття “проективна діяльність” як складової професійного розвитку майбутніх вчителів філологів. Розкривається структура педагогічного проектування як системного елементу професійно-педагогічної діяльності педагога.

Essence of the concept “projekt activity” as constituent of professional development of future teachers of philologists is examined in the article. The structure of the pedagogical planning as system element of professionally-pedagogical activity of teacher opens up.

Сьогодні в умовах суб’єктно орієнтованого навчання зусилля дидактів і педагогів-практиків звернено на пошук нових чинників, що впливають на ефективність педагогічного процесу як системи освіти в цілому, так і в підготовці майбутнього вчителя, зокрема. Кажучи про класичну модель освіти, що фактично вичерпала себе, не можна не згадати про той міцний фундамент і досвід, які являють собою здобутки вчених теоретиків і практиків минулих часів. Проте завданням освіти завжди було і буде питання формування нових цінностей, пошуку оптимальних методів сприймання, викладання, навчання. Саме тому проблема здатності студента переосмислювати власну систему професійних знань і вмінь виносить сьогодні на щабель загальнонаціональних.

Орієнтація на нормативні державні документи (Закон України “Про вищу освіту”, Концепцію педагогічної освіти, Національну доктрину розвитку освіти України у XXI столітті), положення Болонської конвенції дозволяє сьогодні стверджувати про новий, особистісно орієнтований підхід до процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів (філологів зокрема), результатом якої повинно стати формування готовності студентів до професійного саморозвитку.

Визначення особистісних якостей

майбутнього педагога, особливостей його професійної діяльності та розвитку, формування умінь саморозвитку сьогодні є одним із напрямків удосконалення педагогічної освіти. Важливою умовою ефективної підготовки майбутніх учителів-філологів до професійного саморозвитку гіпотетично може стати організована на технологічних засадах і запроваджена у навчально-виховний процес студентів університетів проектна діяльність. Попит сучасних шкіл, які потребують професіоналів здатних активно запроваджувати в практику сучасні освітні й інформаційні технології значно поширюється. Можливість прогнозування навчального процесу майбутніми вчителями, створення проекту як інноваційної моделі освітньо-виховного процесу, спираючись на творчий характер і ціннісні орієнтації, стимулювання інтересу роботи школярів, розширення їхнього світогляду, свідчить про необхідність підготовки вищою школою “нового” покоління спеціалістів.

Сучасна психолого-педагогічна наука багато уваги приділяє організації проектної діяльності у середній та вищій школі. Різні аспекти проблеми педагогічного проектування знайшли висвітлення у працях Н.Алексєєва, В.Безрукової, В.Беспалька, В.Монахова, В.Юсупова. У контексті нашого дослідження особливий інтерес становлять дослідницькі

роботи останніх років (О.Коберник, І.Коновальчук, Є.Литвиновського, Т.Подобедової, І.Г.Єрмакова), в яких відображено понятійний апарат, суть процесу проектної діяльності, відповідна технологія та умови її впровадження в навчально-виховний процес. Так, наприклад, Подобедова Т. у своїй роботі визначає сутність проектування як педагогічного феномену взагалі, а також історичні, теоретичні і методичні аспекти даної проблеми [1]. О.Коберник у своїх роботах визначає сутність, зміст і структуру педагогічного проектування. І.Г.Єрмаков подає опис конкретних механізмів проектування взагалі [2].

Професійний розвиток і саморозвиток особистості став предметом дослідження багатьох психологів та педагогів (К.Абульханова – Славська, Г.Балл, Л.Виготський, Л.Митіна, С.Рубінштейн, Б.Федоришин).

У загальній проблемі дослідження шляхів удосконалення професійної підготовки вчителів гуманітарного профілю визначено аспект готовності студентів до проектної діяльності. Проте, не зважаючи на активну зацікавленість дослідників даною проблемою, досі ще залишаються мало вивченими питання термінології, етапи створення проекту, психолого-педагогічні умови його реалізації, закономірностей підготовки вчителів гуманітарного профілю до проектної діяльності. Висвітленню даних аспектів і присвячується означена стаття.

Аналіз підготовки студентів гуманітарного профілю до професійно-педагогічної діяльності свідчить про наявність протиріччя між необхідністю підготовки студента, як майбутнього вчителя, який володіє прийомами прогнозування, моделювання, проектування, необхідними для його професійного саморозвитку та відсутністю у нього відповідної методики формування навичок проектної діяльності. Зважаючи на недостатню розробленість означеного питання, вважаємо за необхідне розв'язати питання сутності, змісту і структури педагогічного проектування як системного елементу цілісної педагогічної діяльності.

Припускаємо, що ефективність професійного саморозвитку вчителів філологічних спеціальностей підвищиться, якщо в зміст і структуру їх професійно-педагогічної підготовки будуть включені складові проектної діяльності. Як вже зазначалось раніше, не дивлячись на інтерес і активні пошуки вчених-філософів, педагогів, психологів та методистів, до сих пір існує ряд спірних питань, серед яких питання цілісного визначення поняття

“педагогічне проектування”.

За визначенням Козлова І.Ф. педагогічне проектування – це необхідна складова організації виховного процесу. Як не можна без проекту побудувати дім так не можна виховати певну людину, не маючи уявлення про те, якими рисами вона має бути наділена. Тільки через проектування можна включити виховні цілі в організацію об'єктивного виховного процесу дітей [3].

Поряд з цим Безрукова В.С. дає таке визначення педагогічного проектування. Педагогічне проектування – це попередня розробка основних деталей майбутньої діяльності учнів та вчителів [4]. У запропонованому визначенні відсутні деякі характеристики, які не відображають сутність, структуру і функції педагогічного проектування як системного явища.

Найбільш вдалими, на нашу думку, є визначення Т.Подобедової яка твердить, що педагогічне проектування – це елемент системної, індивідуальної чи групової педагогічної діяльності, який включає прогнозування моделювання, конструювання і відтворення педагогічного об'єкту (явища чи процесу), що направлений на обґрунтування проекту [1].

Сучасна педагогічна практика передбачає реалізацію підготовки сучасного педагога (педагога гуманітарного профілю зокрема) на засадах особистісно-орієнтованого підходу. Використання вузько предметних технологій (серед яких чільне місце займає й проективна) в підготовці майбутніх вчителів-філологів дає можливість говорити про формування творчої індивідуальності випускника.

Говорячи про розробку проекту освітньо-виховної роботи ми перш за все говоримо про педагогічне осмислення мети навчання і виховання, їх конкретизацію і визначення способів їх поетапної реалізації. Розглядаючи сутність педагогічного проектування необхідно з'ясувати мету, предмет, об'єкт, методи проектно-педагогічної діяльності.

Метою педагогічного проектування є вирішення протиріч між потребами суспільства, що відображаються в соціальному замовленні і неспроможністю науки до його своєчасного задоволення. Тому загальна мета проектування з огляду на наведені протиріччя вбачається нам у забезпеченні соціального замовлення.

Об'єктом проектування є, як правило, певна педагогічна конструкція: педагогічна система, процес, технологія, метод, задача, ситуація, навчальна програма, навчальний посібник [1]. Потреба проектування виникає за умови якщо винайдене нове вирішення існуючої проблеми. А створення педагогічного об'єкту раніше

визначеним способом зводить проектування до рівня методичної розробки.

Суб'єктом проектування виступає педагог або група фахівців. Суб'єкт проектування повинен володіти певними специфічними рисами: творчим мисленням і здатністю до винахідництва; професіоналізмом і високою працездатністю, суспільно значущими ціннісними орієнтаціями, здатністю передбачати наслідки перспективних змін дійсності, реалізованих в педагогічному проекті.

Методи проектування достатньо різноманітні, оскільки їх використання залежить не тільки від проблеми і предмету

проектування (об'єктивні критерії), але і від особливостей самих суб'єктів, від набору методів, якими володіють технологи-проектувальники (суб'єктивні критерії). До методів проектування відносяться евристичні методи рішення і педагогічних задач винахідництва, моделювання, методи кваліметрії.

Результатом проектування є педагогічний проект, функціональна специфіка якого залежить від наступних умов: середовище, особливостей суб'єктів, зайнятих підготовкою конкретного проекту, функціональних зв'язків між елементами проекту, можливостей його ефективного використання, очікуваних

Література

1. Подобедова Т.Ю. Підготовка майбутніх вчителів гуманітарного профілю до педагогічного проектування. – Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / – Луганськ, – 2005. – 19 с.
2. Єрмаков І.Г. На шляху до школи життєвої компетентності: проектний підхід // Метод проектів: традиції перспективи, життєві результати: Практико зорієнтований збірник. К.: Департамент, 2003. – С. 15-29.
3. Козлов І.Ф. Педагогический опыт А.С.Макаренко. – М.: Просвещение, 1987. – 68 с.
4. Безрукова В.С. Педагогика. Проектная педагогика // Учебное пособие для инженерно-педагогических институтов и индустриально-педагогических техникумов. – Екатеринбург: Деловая книга, 1996. – С. 95-145.